

Голас Радзімы

№ 41 (2183)
11 кастрычніка 1990 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Сямейны падрод народжаны перабудовай. Сетні сялянскіх двароў перайшлі на новы від гаспадарання. Вось і сям'я Валерыя КУРТО з калгаса імя Мічурына, што на Віцебшчыне, узяла на адкорм больш як сто бычкоў. Штогод жывёлаводы прадаюць дзяржаве каля 30 тон мяса.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

XVII З'ЕЗД ПРАФСАЮЗАУ БССР

НА НОВЫМ ЭТАПЕ

4 кастрычніка адкрыўся XVII з'езд прафсаюзаў Беларусі. У крайне складанай, супярэчлівай грамадска-палітычнай абстаноўцы працуюць цяпер прафсаюзы рэспублікі. З аднаго боку, расшыраецца галоснасць, расце грамадска-палітычная актыўнасць працоўных, з другога — усё больш адчувальна праяўляецца крызіс у эканоміцы, слабее дысцыпліна, зніжаецца ўзровень жыцця народа. Размываюцца прывычныя духоўныя і маральныя арыенціры, нарастае хваля злачыннасці. Гэтыя праблемы, характэрныя для ўсёй краіны, ускладняюцца ў Беларусі яшчэ і вынікамі чарнобыльскай трагедыі.

Пераход да рыначнай эканомікі, дзяржаўны суверэнітэт рэспублікі дыктуецца прафсаюзам неабходнасць у корані мяняць сутнасць сваёй дзейнасці, па-новаму будаваць узаемаадносіны з органамі ўлады, знайсці эфектыўныя шляхі сапраўднай — не на словах, а на справе — абароны правоў і інтарэсаў працоўных.

Востры, дыскусійны характар з'езда закладзены ўжо ў яго парадку дня. Дэлегатам трэба будзе стварыць Федэрацыю самастойных, незалежных прафсаюзаў БССР. Гэта не проста новы, а этапны крок у прафсаюзным руху. Прадугледжваецца выпрацаваць новыя прынцыпы аб'яднання прафесіянальных саюзаў рэспублікі і на гэтай аснове кансалідаваць самы масавы грамадскі рух. Цяпер у рэспубліцы каля пяці з палавінай мільёнаў членаў прафесіянальных саюзаў, яны аб'яднаны ў 23 галіновыя прафсаюзы.

На прафсаюзны форум прыбыло больш як 600 дэлегатаў. Сярод яго гасцей — прадстаўнікі Расіі і Літвы, а таксама запрошаныя прафсаюзныя дзеячы Польшчы, Італіі, Германіі, Францыі, Ізраіля, Сінгапура, Югаславіі.

Справаздачны даклад, з якім выступіў старшыня Белсаўпрофа У. Ганчарык, быў вострым, праблемным. Растлумачваючы пазіцыю прафсаюзаў, дакладчык падкрэсліў, што рынак у канчатковым выніку закліканы служыць на карысць чалавеку, а не на шкоду яму. Гэта асноўнае патрабаванне, якое прафсаюзы прад'яўляюць да ўрада пры распрацоўцы адпавядаючай асаблівасцям рэспублікі праграмы пераходу на рыначныя адносіны.

Прафсаюзы не могуць згадзіцца са свярджэннем, што асноўнай прычынай разбалансавання рынку з'яўляецца павелічэнне даходаў насельніцтва. З пачатку пяцігодкі яны ўзраслі на 8 працэнтаў замест 11,7, прадугледжаных планам. А ўзровень інфляцыі толькі ў мінулым годзе склаў прыкладна 10 працэнтаў. Стрымліванне даходаў працоўных ніжэй узроўню інфляцыі прыводзіць да пагаршэння жыцця людзей.

Пазіцыю ўрада рэспублікі выклаў у сваім выступленні Старшыня Савета Міністраў БССР В. Кебіч.

ЮБІЛЕІ

УШАНАВАННЕ
ВЯЛІКАГА БЕЛАРУСА

У ААН адбыўся вечар, прысвечаны 500-годдзю з дня нараджэння Ф. Скарыны. Вечар быў арганізаваны ў рамках візіту ў ЗША Старшыні Савета Міністраў БССР В. Кебіча. У ім прынялі ўдзел супрацоўнікі ААН, прадстаўнікі беларускай эміграцыі.

Перад прысутнымі выступілі міністр замежных спраў БССР П. Краўчанка, вучоны і пісьменнік,

ЖЫЦЦЕВЫЯ ПРАБЛЕМЫ

Магчыма ёсць яшчэ дзе-небудзь цыганы, якія вядуць качавы лад жыцця, але толькі не ў Беларусі. Нават заезджу кібітку сёння тут не ўбачыш. Пакінуўшы сваё бадзянне, перасяліліся цыганы ў гарады і вёскі, атрымалі і пастаянную працу, і добраўпарадкаваныя дамы і кватэры. Шкада толькі, што не ўсім пашчасціла. Вось узяць сям'ю Бярлянды Станкевіч. Прытулілася

старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, узнагароджаны нядаўна медалём імя Ф. Скарыны, прафесар А. Мальдзіс.

Доктар з Канады С. Стэнлі Скарына, нашчадак нашага праслаўленага земляка, падзякаваў ураду і народу Беларусі за арганізацыю ўрачыстасцей у гонар 500-годдзя Ф. Скарыны не толькі на беларускай зямлі, але і ў Нью-Йорку.

У дар секцыі беларускай кнігі ААН, што нядаўна адкрылася, была перададзена падборка літаратуры пра Ф. Скарыну.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ СІМВОЛІКА

«ПАГОНЯ» УЗАКОНЕНА

Прэзідыум Мінскага гарсавета прыняў рашэнне «Аб беларускай нацыянальнай сімволіцы і яе выкарыстанні ў Мінску». Савецкія, дзяржаўныя і грамадскія органы, а таксама прадпрыемствы, арганізацыі і жыхары сталіцы рэспублікі цяпер маюць права адначасова з дзяржаўнай сімволікай БССР выкарыстаць на тэрыторыі Мінска і беларускую гістарычную сімволіку (бела-чырвона-белы флаг і герб «Пагоня»).

Сваё рашэнне гарсавет прыняў зыходзячы з Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР. На пасяджэнні прэзідыума была ўнесена прапанова ўстанавіць над гарсаветам нацыянальны флаг рэспублікі, аднак для прыняцця рашэння не хапіла аднаго голасу.

МІЖНАРОДНЫ СЕМІНАР

ГАВОРАЦЬ СПЕЦЫЯЛІСТЫ

У Мінску прайшоў семінар Еўрапейскага інстытута пячатных плат (ЕІПП). Гэта аўтарытэтная няўрадавая і некамерцыйная міжнародная арганізацыя, якая павялілася ў 1968 годзе, аб'ядноўвае каля паўтары сотні распрацоўшчыкаў і вытворцаў пячатных плат — важнейшых кампанентаў камп'ютэраў і іншай электроннай тэхнікі. З дакладамі на семінары выступілі прадстаўнікі вядучых фірм Італіі, ФРГ, ЗША, Швейцарыі і Вялікабрытаніі. Аб развіцці галіны ў нашай краіне расказалі спецыялісты пяці буйнейшых савецкіх арганізацый, у тым ліку Беларускага НВА вылічальнай тэхнікі — першага савецкага члена ЕІПП.

Пасля заканчэння семінара ў павільёне «Мінск-экса» Гандлёвапрамысловай палаты БССР адкрылася міжнародная выстаўка «Пячатныя платы-90».

ПРАПАНОВА ЮГАСЛАВІІ

САНАТОРЫЙ ДЛЯ АХВЯР
ЧАРНОБЫЛЯ

Намеснік Старшыні Савета Міністраў рэспублікі, старшыня Дзяржаўнага камітэта БССР па праблемах ліквідацыі вынікаў катастрофы на ЧАЭС Іван Кенік прыняў дэлегацыю з Югаславіі.

Ад імя ўрада Славеніі члены дэлегацыі прапанавалі свае паслугі па будаўніцтву санаторыя для людзей, якія пацярпелі ў выніку трагедыі. Мяркуюцца, што гэту работу выканае югаслаўская фірма «Смелт», якая з'яўляецца вядучай фірмай Югаславіі па будаўніцтву медыцынскіх аб'ектаў. Члены дэлегацыі перадалі праектныя прапановы і тэхніка-эканамічныя разлікі па будаўніцтву санаторыя.

Раней такая прапанова паступіла ад аўстрыйскай фірмы «Фест-Альпіне».

яна сёлета з дзесяцю дзецьмі ў старой хаціне на ўсходзе Баранавічаў. А тут ніякіх умоў для жыцця: вецер у дзірках свісча, дождж засяе. Збіраецца Бярлянда пайсці ў выканком гарадскога Савета за дапамогай, бо больш не хоча і начаваць на вакзалах, і жабраваць. НА ЗДЫМКАХ: так і жыве пакуль цыганка Б. Станкевіч з дзецьмі ў старэнькай хаціне.

ДАБРАЧЫННАЯ АКЦЫЯ

МІСІЯ «ПРАМЕНЬ НАДЗЕІ»

У Беларускім навукова-даследчым інстытуце анкалогіі і медыцынскай радыялогіі ў Бараўлянах вырашылі правесці сваю першую дабрачынную акцыю прадстаўнікі Беларускага аддзялення Хрысціянска-дэмакратычнага саюза Расіі і Беларускай хрысціянскай місіі «Прамень надзеі». Яны прывезлі ў клініку дзесяць тысяч аднаразовых шпрыцаў і лякарстваў для эфектыўнага лячэння анкалагічных захворванняў. Усё гэта місіянерам удалося купіць за рублі ў ФРГ пры пасрэдніцтве мясцовай хрысціянскай арганізацыі.

У бліжэйшых планах Беларускага аддзялення ХДС Расіі — стварэнне ў Мінску хрысціянскага культурнага цэнтру, куды змогуць прыходзіць усе жадаючыя. Да паслуг наведвальнікаў будуць абсталёваны відэазала, дыскатэка, бар, мяркуюцца таксама адкрыць бясплатныя юрыдычную і псіхалагічную службы.

ПАМЯЦЬ

ЗБЕРАГЧЫ ПОМНІК

У Вільнюсе прынята рашэнне дэманціраваць помнік выдатнаму палкаводцу Вялікай Айчыннай вайны Івану Чарняхоўскаму. Гэты факт каменціруе старшыня праўлення Беларускага фонду культуры, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР, пісьменнік І. Чыгрынаў:

— Вандалізм у адносінах да помнікаў гісторыі культуры нікому не робіць гонару, — гаворыць Іван Гаўрылавіч. — На жаль, сёння некаторыя разважаюць так: што не наша, то чужое. Не думаю, каб такая пазіцыя была маральнай і дальнабачнай. Ва ўсякім разе, абавязак беларусаў — захаваць гэты помнік. І Чарняхоўскі камандаваў 3-м Беларускам фронтам, які змагаўся на нашай зямлі. І калі ў Літве не хочучы памятаць яе вызваліцеля, то Беларусь ніколі не забудзе подзвігі і заслугі палкаводца.

Далейшы лёс помніка і выбар месца перапахавання героя ў многім будуць залежаць ад волі яго родных. У сваю чаргу, Міністэрства культуры БССР і Беларускае фонд культуры звярнуліся ў гарадскі Савет народных дэпутатаў Вільнюса з прапановай перадаць помнік нашай рэспубліцы, каб устанавіць яго ў дастойным месцы.

ЛІСІЧКІ НА ЭКСПАРТ

ДАЛІКАТЭС ДЛЯ ІНШАЗЕМЦАЎ

Традыцыйную нямецкую страву — лісічкі — гамбургская фірма «Кеслер» заказала ў Глускім раёне Беларусі. Па дагавору, які дзейнічае ўжо другі год, днямі мясцовыя грыбавары спецыяльным рэфрыжэратарам адправілі першую партыю салёна-адварных далікатэсаў — адзінаццаць з палавінай тон. Рыхтуецца на экспарт яшчэ васемнаццаць тон грыбоў.

Глускі раён — адзін з самых грыбных у Беларусі. На шчасце, ён не пацярпеў ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС, і дары лесу тут чыстыя. Зборам іх насельніцтва займаецца спакон веку. У вёсках, паблізу ад лясных дзялянак, створана шэсць пастаянных грыбаварных пунктаў, дзе працуюць вопытныя майстры.

У гэтым годзе пасля шчодрых дажджоў ураджай лісічак тут небывалы — ужо сабрана звыш сямідзесяці тон. Акрамя таго, з раёна адпраўлена для фармацэўтычнай прамысловасці СССР тона веснавых грыбоў — смаржкоў і страчкоў. Цяпер пайшлі белыя. Нарыхтавана першая тона сушаных баравікоў. Зделка з заходнегерманскай фірмай выгадная для нарыхтоўшчыкаў грыбоў. На выручаныя сродкі будуць пастаўлены дэфіцытныя імпартныя тавары.

АНАМАЛІІ

ЗАЦВІЛІ ЯБЛЫНІ

Нечаканы сюрпрыз паднесла яблыня, што расце на прысядзібным участку Васіля Цяцерыча ў Калінавічах. На яе галінках з'явіліся буйныя белыя кветкі. Разам з пажоўклым дзе-нідзе лісцем, сакавітым спелымі пладамі па-веснавому белы ўбор дрэва выклікае здзіўленне. Не верыцца, што на двары восень: яблыня цвіце нібы ў маі. Зацвілі яблыні і на участку Міхаіла Касцюка. Такой з'явы не памятаюць на сваім вяку пенсіянеры.

ВЕСТКІ АДУСОЛЬ

● «Барацьба за свабоду: ЗША ў другой сусветнай вайне» — так называецца кніжная выстаўка, якая адкрылася ў Врэсце. Звыш 650 выданняў амерыканскіх пісьменнікаў і гісторыкаў, дзесяткі ўнікальных фотадакументаў мінулай вайны ўбачаць жыхары горада над Бугам і іх госці.

● Невялікая вёска Брузгі дала назву новаму таможнаму кантрольна-прапускному пункту на савецка-польскай дзяржаўнай граніцы. Ён адкрыўся непадалёку ад Гродна. Цяпер уладальнікам асабістага транспарту і маршрутных таксі з абодвух бакоў не прыйдзеца рабіць немалы круг праз літоўскі горад Лаздзіяй ці Врэст. Гэта значыць, што шлях у сумежную краіну скароціцца ўдвая.

● Фестываль «300 гадоў кларнету» адбыўся ў Вялікай зале Мінскай філармоніі. У беларускую сталіцу з'ехаліся музыканты з Вільнюса, Рыгі, Ленінграда, Таліна. Парадаваў слухачоў сваёй іграй кларнетыст з Прагі Мілан Этлік.

ЦІ ЗМОЖА ЖАНЧЫНА СТАЦЬ ЛІДЭРАМ

РОЎНАСЦЬ ТОЛЬКІ НА ПАПЕРЫ

Сёння лёс савецкай жанчыны выклікае ва ўсіх, хто мае аб ёй уяўленне, здзіўленае захапленне з доляй спачування. Чаму?

Неабходна роўнасць у жыцці, а не на паперы. 92 працэнты працаздольных савецкіх жанчын працуюць і, паводле даных апытання, не хацелі б «ператварацца» ў хатніх гаспадынь. Галоўная праблема, што стаіць сёння перад імі: як, маючы сям'ю і выхоўваючы дзяцей, рэалізаваць сябе ў прафесійных адносінах. У Канстытуцыі (артыкул 35) гаворыцца аб прадстаўленні жанчынам роўных з мужчынамі магчымасцей у працы, узнагароджанні за яе і прасоўванні па працы, аб спецыяльных мерах па ахове працы і здароўя жанчын-працаўніц.

Аднак фактычная роўнасць полаў у дзелавой сферы не дасягнута. Інакш як растлумачыць той факт, што сярод асоб з вышэйшай адукацыяй прадстаўніцы слабога полу складаюць больш як 60 працэнтаў, а па меры набліжэння да вяршыні прафесійнай піраміды гэты працэнт змяншаецца ў 10 разоў. Скажам, жанчыны-медыкі ў сістэме аховы здароўя складаюць 87 працэнтаў, а сярод членаў Акадэміі медыцынскіх навук — толькі 7 працэнтаў. Прычым, як правіла, жанчыны дасягаюць кіруючых пасадаў у больш познім узросце, чым мужчыны. На дзяржаўна-палітычным гарызонце ўжо некалькі дзесяцігоддзяў не паяўлялася ніводнай жанчыны — самабытнага грамадскага дзеяча. Хто вінаваты ў такім становішчы: дзяржаўная палітыка, грамадская думка ці звычайная мараль?

ДЗЯРЖАВА НІ ПРЫ ЧЫМ!

Сёння ў краіне стала модным ляць дзяржаву. У даным выпадку я магу толькі падкрэсліць станоўчыя аспекты жаночай палітыкі на дзяржаўным узроўні. У рамках сістэмы сацыяльнай абароны жанчын спецыяльныя заканадаўчыя акты абмяжоўваюць іх работу на шкодных вытворчасцях і ў начны час. Дзяржава паяўляе льготы маці. У жанчын, якія маюць дзяцей да 14 гадоў, ёсць права скарыстаць дадатковы водпуск, устанавіць сабе скарачаны рабочы дзень ці няпоўны рабочы тыдзень.

Аднак многія «жаночыя» законы ператвараюцца на практыцы ў сваю процілегласць. Льготы становяцца цяжарам для адміністрацыі прадпрыемстваў, якія імкнуцца не прымаць жанчын з малалетнімі дзецьмі на работу. Што тычыцца шкодных вытворчасцей, то самі жанчыны імкнуцца абыйсці гэтыя забароны, таму што такая работа лепш аплатаецца ці дазваляе вызваліць дзённы час для сям'і.

Пасля 8-гадзіннага рабочага дня жанчыны ў СССР у сярэднім з-за чаргаў у магазінах і дэфіцыту тавараў яшчэ штодзённа 6 гадзін на вядзенне хатняй гаспадаркі і толькі 17 мінут на выхаванне дзяцей. Мала часу застаецца і каб заняцца сабой. Няма часу, каб павышаць прафесійны ўзровень. У гэтым адна з прычын таго, што разрыў ва ўзроўні кваліфікацыі мужчын і жанчын ператварыўся ў нас у вострую сацыяльную праблему. Напрыклад, сярод занятых у прамысловасці вышэйшую кваліфікацыю маюць 40 працэнтаў работнікаў-мужчын і толькі 10 працэнтаў жанчын.

Як бачым, шэраг праблем савецкай дзелавой жанчыны вырашалыся толькі з выхадам краіны з эканамічнага крызісу. А пакуль дзяржаўная абарона, я думаю, і ў далейшым будзе нагадваць саламяную агароджу, таму што правыя дэкларацыі не падмацаваны мерамі па павышэнні ўзроўню жыцця ўсяго насельніцтва, развіццём сацыяльнай сферы.

ЖАНЧЫНЫ СУПРАЦЬ... ЖАНЧЫН

Дзяржаўны пратэксціанізм у адносінах жанчын да нядаўняга часу прадугледжваў для іх спецыяльныя квоты прадстаўніцтва ў выбарных органах улады. Напрыклад, у савецкім парламенце заўсёды быў высокі працэнт жанчын (30—35 працэнтаў), а ў Саветах ніжэйшага рангу — да 50-ці. З аднаго спецыяльных квот пра-

цэнт жанчын у выбарных органах рэзка знізіўся. Паводле даных апытанняў, менавіта жанчыны часцей за ўсё адмаўляюць у давер'і жанчынам. Факт з серыі анекдотаў аб «жаночай дружбе»?

Думаю, што справа ў іншым. Большасць народаў, якія насяляюць Савецкі Саюз, перажываюць сёння ломку патрыярхальнага тыпу сям'і, дзе пад адным дахам жылі некалькі пакаленняў, якія перадавалі ад бацькі да сына прафесію, а ад маці да дачкі навыкі вядзення гаспадаркі. Высокі тэмп жыцця і стрэсы рушаць унутрысямейныя сувязі, шлюб перастае быць найбольш трывалай формай асабістых сувязей. У сусветнай статыстыцы СССР займае сумнае другое месца пасля ЗША па колькасці разводаў.

Патрыярхальныя забароны зняты. Але ці можна выбраць стыль жыцця на свой густ? На жаль, савецкія жанчыны на раздарожжы. Практыка яшчэ не стварыла ідэала, можа быць, рознага ў розных сацыяльных груп, жыццяздольнасць якога была б дэкавана хаця б адным пакаленнем. Несумненна, што тып жанчыны ў чырвонай хустцы эпохі сацыялістычных пераўтварэнняў 20—30-х гадоў, якая спагадліва паляпвае мужчыну-калегу па плячы, выклікаючы яго на працоўнае спаборніцтва, страціў былую прывабнасць.

Чаму ж аддаць перавагу сёння: апетаму вякамі і пазамамі вобразу жанчыны — вернай жонкі і любячай маці, якая сумуе ля апусцелага роднага дома, ці зусім іншаму тыпу: элітантай дзелавой жанчыны, здольнай саму сябе забяспечыць і якая імкнецца перадаць дзецям сваё ўменне самастойна мысліць і дзейнічаць. А да таго часу, пакуль самі жанчыны не акрэсліліся, бяссэнсавыя любыя квоты: якія менавіта інтарэсы павінны абараняць народныя выбранніцы, калі самі жанчыны не могуць сфармуляваць неабходны ім прыярытэты?

ЦІ ЗАУСЁДЫ СЯРЭДЗІНА — ЗАЛАТАЯ!

Жанчына — кіраўнік дзяржавы... Для Расіі гэта было звычайным. Многія яркія старонкі яе гісторыі звязаны з праўленнем царыц. Вядома, прастол — увасабленне пэўнага парадку. Вялікія князёўны не выбіраліся галасаваннем, імі нараджаліся. Але чаму ж, маючы мноства прэзідэнтаў у роднай гісторыі, мы адмаўляем сучасніцам у давер'і пры выбаранні на кіруючыя пасады?

На мой погляд, існуе спецыфічная савецкая рэалія, што мае карані ва ўстоях «казарменнага» сацыялізму, з якім мы так нялёгка расстаёмся сёння. На мове звычайнай маралі яе можна было б назваць звычайкай «жыць і не высювацца».

Бюракратычны сацыялізм імкнецца уніфікаваць усе з'явы, нівеліраваць адрозненні паміж людзьмі і групамі, прывесці ўсіх да нейкай адной роўніцы. Яму не патрэбны яркія асобы, бо гэта заўсёды парушальнікі каштоўнага спакою, сапернікі ў падзеле дабrot. Не выпадкова савецкія правілы добрага тону апошніх дзесяцігоддзяў як бы ставілі знак роўнасці паміж асабістай сціпласцю і адсутнасцю індывідуальнасці. А ўжо што тычыцца вялікага поспеху, то ён здаваўся атрыбутам капіталізму і ўсяляк асуджаўся.

Ад культуры сярэдзіны, шэрасці пакутуе кіраванне, навука, тэхніка, адукацыя. І лёсы жанчын толькі пацярджваюць гэта. Напрыклад, Раіса Гарбачова, якая стала, паводле слоў часопіса «Таймс», «прадметам захаплення за мяжой», у краіне з'яўляецца аб'ектам плёткаў. Чаму? Я думаю, таму, што не так лёгка пераканаць суграмадзян, прычым асабістым прыкладам, што зусім не ганебна мець уласны погляд па розных аспектах і заставацца пры гэтым элітантай і жаноцкай, а галоўнае — унутрана разнаволенай яркай асобай.

Дык ці змога жанчына стаць лідэрам у СССР? Пакуль я не магу сабе гэтага ўявіць.

Аксана ПЯТРУНЬКА.

ГОСЦІ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ»

SALUD, «АЎРОРА»!

Гэтае прывітанне дасылаем членам і сябрам новай суполкі беларускіх суайчыннікаў з аргенцінскага горада Мар дэль Плата.

Асабіста я ўспрыняў вестку аб адкрыцці і дзейнасці «Аўроры» з вялікім задавальненнем. Яшчэ адзін клуб нашых землякоў, у дадатак да існуючых, паўстаў у тым далёкім краі пампасаў, гаўча і прышлага з усяго свету люду. А прычым тут мая асоба, растуначу: чатыры гады назад мне давялося правесці некалькі дзён сярод аргенцінскіх суайчыннікаў. Гаварылі яны мне тады, маўляў, мяркую сабраць аднадумцаў, заснаваць зямляцтва, збудаваць клуб... Я слухаў і думаў, што намеры, безумоўна, добрыя, але... Ну што значыць паставіць будыніну ў курортным, прыгожым, дагледжаным гарадку, ды яшчэ на беразе цёплай і зманлівай Атлантыкі! Шалёныя грошы... Хіба што сусветна

вядомы іспанскі спявак Хуліо Іглесіас быў у стане за два мільёны долараў купіць пляц недалёка ад Мар дэль Плата і Санта Фэ.

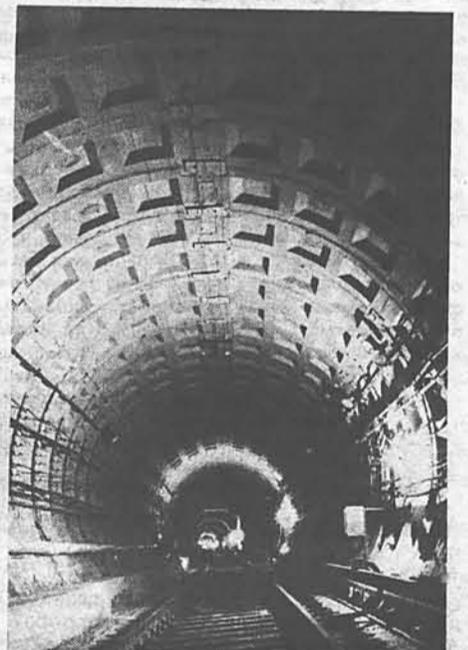
Праўда, і раней даходзілі да мяне чуткі, што мартэплатасіяны беларусы ўзяліся за працу, ды толькі ў сёлетнім верасні канкрэтнае пацвярджэнне зробленаму імі прынеслі ў рэдакцыю члены «Аўроры» Марыя Калішук з мужам Уладзімірам. Прыехалі яны на Беларусь па запрашэнню сваякоў і, нягледзячы на ​​храніны недахоп часу, хваляванні і клопат — абавязковыя спадарожнікі такой гасціны, завіталі ў рэдакцыю. Клопат клопатам, без яго не абыходзіцца наша жыццё, а гасціны тыя — цікавыя, прыемныя, са слязамі сустрэч і расстанняў. Як ні кажа, першы раз на Вацькаўшчыне... Сама Марыя Сцяпанавна родам з (Заканчэнне на 4-й стар.)

НА ЗДЫМКУ: актыў клуба «Аўрода».

МІНСКАЕ МЕТРО: ДРУГАЯ ЧАРГА

Ужо не месяцы, а дні аддзяляюць жыхароў беларускай сталіцы ад знамянальнай падзеі — пуску пробнага цягніка па другой лініі Мінскага метро. «Няміга», «Купалаўская», «Пралетарская» — такія назвы атрымаюць станцыі падземнай магістралі, якая звязка цэнтр горада з раёнам трактарнага завода. Мяркуюцца, што ўжо да канца гэтага года новы ўчастак з шасці станцый увойдзе ў дзелан-

не. Гэта будзе цудоўны падарунак метрабудуцаў тысячам мінчан і гасцей сталіцы.

НА ЗДЫМКАХ: укладка баласту на адным з участкаў тунеля, пуцэйцы «Мінск-метрабуда» Віктар ЖУК (злева) і Віктар БІРЫСТОВІЧ; падземная траса другой чаргі метрапалітэна.

Фота У. УЛАДЗІМІРАВА.

ЗАЦІКАЎЛЕНЫ ў ЦЕСНЫХ СУВЯЗЯХ

Адбылася прэзентацыя прадстаўніцтва польска-савецкай гандлёва-прамысловай палаты ў Мінску.

Першы намеснік старшыні прэзідыума Гандлёва-прамысловай палаты БССР В. Некрашэвіч пракаменціраваў гэту падзею:

— Абедзве нашы рэспублікі зацікаўлены ў цесных гандлёвых сувязях. Ім спрыяюць многія фактары, і ў першую чаргу блізкасць тэрыторый. Праз новае прадстаўніцтва думаем выйсці і на новыя напрамкі супрацоўніцтва. У прыватнасці, цікавыя перспектывы адкрыюцца

для абодвух бакоў, калі Брэст стане свабоднай эканамічнай зонай.

Увогуле, мы можам выйсці на выгадныя здзелкі. Напрыклад, праз гандлёва-прамысловы цэнтр «Усход — Захад», які створаны нядаўна ў Варшаве, можна вырашыць нашы вельмі балючыя «бульбяныя» праблемы.

Менавіта гандлёва-камерцыйныя, чыста дзелавыя сувязі павінны сфарміраваць новыя ўзаемаадносіны паміж нашай краінай і рэспублікай — з аднаго боку, і Польскай Рэспублікай — з другога.

ДА 500-годдзя 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

У кіёце размяшчаліся святныя сімвалы, сярод якіх — каменныя дошкі-скрыжалі з дзесяцю боскімі маральна-прававымі запаведзямі. Захапіўшы каля 1000 года да н. э. горад Іерусалім, цар Давід вырашыў зрабіць яго сваёй сталіцай і найперш загадаў перанесці сюды кіёт Божы, 30 тысяч выбраннікаў суправаджалі калясніцу са святым сімвалам, «а Давід і ўсе сыны Ізраілевы гралі перад Госпадам на

чыць пра наяўнасць у Бібліі фальклорна-карнавальных матываў. Яны тут не заўсёды адкрытыя, нярэдка прысутнічаюць, як кажуць філосафы, імпліцытна (у няяўнай, скрытай форме), тэалагічна пераасэнсаваныя як боскія чуды. Асабліва шмат іх у ваеннай апавесці пад назвай «Кніга Ісуса Навіна». Першы чюд (ён адлюстраваны ў гравюры да Скарынавага выдання гэтай кнігі) адбыўся пры пераходзе праз раку Іардан: «І вось, калі народ

навальная, «смехавая» зброя, і служыць яна герою для таго, каб прынізіць ганарыстых ворагаў.

БОСКАЯ
І ЛЮДСКАЯ
МУДРАСЦЬ

У філасофіі Ф. Скарына схіляўся да «тэорыі дваістай ісці-

ветнай ісціны і праўды чалавечага быцця.

Вядома, што Падуанскі ўніверсітэт, дзе беларускі асветнік набыў навуковую ступень доктара «ў лекарскіх навук», быў адным з цэнтраў авераізму, а гэта дае падставу сказаць, што Ф. Скарына добра ведаў медыцынскія і філасофскія творы Аверозса, яго тагачасныя паслядоўнікаў, прафесараў гэтага ўніверсітэта. Зрэшты, ён сам неаднойчы выказваўся на тэму судносін боскай і людскай праўды. У прадмове да самай «філасофскай» з усіх біблейскіх кніг, напісанай Ісусам Сіраховым, адзначыў: стваральнікі Септуагінты (старажытнагрэчаскага зводу Бібліі) ведалі не толькі тэхналогію, не толькі былі «ўмельнымі» ў яўрэйскай і грэчаскай мовах, а яшчэ напоўніліся «Духам Святым і філасофіяй». Не выпадкова вучонаму палачаніну прыйшла даспадобы кніга Ісуса Сірахова: на яго думку, у гэтым творы сціпла выяўлена «всё бо Саломонава і Арыстотелева, божественная і житейская мудрасць». Канкрэтныя веды і Святы Дух, «боская і жыццёвая мудрасць» — гэта ўсё тая ж тэорыя «дваістай ісціны».

Боская ісціна выходзіць за рамкі зямнога розуму з яго законамі логікі і таму, на думку Скарыны, цяжка для разумення. Тут патрэбны духоўны вопыт, таму, як меркаваў асветнік, старажытны настаўнікі не дазвалялі чытаць «цяжкія» біблейскія кнігі (Быццё, Езекііла прарака, Песня песняў і інш.) малым людзям да трыццаці гадоў. Бо нават не ўсе філосафы маглі зразумець, якім чынам Бог стварыў сусвет з нічога на суперак «старейшыне іх Арыстотелю, глаголюшу: З нісчога нічога не быць». Гэтая супярэчнасць, на думку Скарыны, вырашаецца спалучэннем розуму і веры, размежаваннем зямнога і нябеснага, цялеснага і духоўнага, рэальнага і сімвалічнага. У прадмове да пасланна апостала Паўла да рымлян пісьменнік даказваў гэтую неадназначнасць зямнога і нябеснага аспектаў ісціны па правілах рыторыкі. Ёсць дваіны сэнс рабства і свабоды: альбо мы вызваляемся ад грахоў і працуем для праўды, альбо «свабодныя» ад праўды і ў рабстве грахоў. Ёсць і дваіны закон: адзін для цялеснага жыцця, адругі — для духоўнага. Адным хрышчэннем мы адмаваем грахі, а другім прымаем дары Хрыстовыя. Таксама двойчы паміраем: першы раз

развітваючыся з блізкімі, а другі раз, наследуючы вечнае царства Хрыстова. Двойчы ўваскрасем — духоўна, паднімаючыся ад зла на вышнюю добра, і душэўна, уваскрасючы з праведнікамі ў царстве Хрыстовым. І ўрэшце: «Двойкая правда: божья і чөлөөвечья, Двойкий суд: божий и чөлөөвечий. Двойкая похвала: от Бога и от чөлөөвечья».

На першы погляд, у Скарыны як быццам бы два паралельныя сусветы, якія нідзе не сустракаюцца. Аднак гэта не так. У яго прадмове да біблейскай кнігі «Другі закон» чытаем: «Людское естество двойким законом бывает справовано от Господа Бога, то есть прироженным а написаным. Закон прироженный в том наиболее соблюдаем бывае: то чинити иным всем, что самолюбю ест от иных всех, и того не чинити иным, чего сам не хатеш от иных имети. А на том, яко на уднении, вси законы писаны заложены суть». Пра што тут кажа свайму «народу простама, паспалітаму» асветнік? Маральны закон, названы пазней Кантам «катэгарычным імператывам», ёсць у аднолькавай ступені «удиеннем», гэта значыць, асновай альбо падмуркам усіх іншых «пісаных» законаў — боскіх і чалавечых.

Працягваючы далей гэтак разважанне, прыходзім да высновы: мараль ёсць тое звяно, што лучыць неба з зямлёю, Бога з чалавекам, боскую ісціну і людскую праўду, веру і навуку. У Ф. Скарыны гэта была здагадка, інтуіцыя. Тэорыя яна стала ў філасофіі Канта, паводле якога «практычны розум» маралі па-ступіруе неабходнасць Бога і бессмяротнасці душы, у той час як «чысты розум» навуку грунтуецца выключна на вопыце і законах логікі. Такое абмежаванне сферы рэлігіі анталогічнымі (быццёвымі) асновамі маралі магло адбыцца толькі ў фінале XVIII асветніцкага стагоддзя. Ва ўсходнеславянскіх рэнесансных асветнікаў, да якіх належаў выдавец і каментатар першай беларускай Бібліі, думка пра аўтаномнасць навукі і рэлігіі, іх узэманезалежнасць і «суверэнітэт», яшчэ толькі зараджалася і выявілася ў форме інтуіцыі «дваістай ісціны». Наогул жа ідэалам рэнесансных дзеячаў культуры, людзей разнастайных ведаў, майстроў у розных відах творчасці, была цэласнасць быцця (прыроднага, грамадскага і асабістага) і адзінства пазнання, пошук агульных асноў да навукі, мастацтва і веры.

Уладзімір КОНАН.

ТРИ БИБЛЕЙСКИЕ ВОБРАЗЫ

ўсіх музыкальных прыладах з кіпарысавага дрэва: і на цытрах, і на псалтырах, на тымпанах, і на сістрах, і на кімвалах».

Аднак на дарозе здарылася бяда — памёр адзін з тых, хто вёз калясніцу. Цар вырашыў спыніцца, і толькі праз тры месяцы кіёт панеслі на руках. І калі тых, хто вёз яго, праходзілі шэсць крокаў, цар прыносіў ахвяры, а сам, апрануты ў простую вопратку, «скакаў са ўсёй сілы» пад трубныя гукі і воклічы народа. Калі працэсія праходзіла каля царскага палаца, то царыца Мелхола, дачка папярэдняга цара Саула, «унізла яго ў сэрцы сваім», сказаўшы: «Як вызначыўся сёння цар Ізраілеў, паводзячы сябе на вачах рабынь і рабоў сваіх, як паводзіць сябе які-небудзь пусты чалавек!» На гэта Давід адказаў: «Перад Господам граць і скакаць буду, і яшчэ больш уніжуся ў вачах сваіх, і перад служанкамі, пра якіх ты кажаш, праслаўлюся».

Гэты эпізод яскрава выявіў патрыярхальны перыяд дзяржаўнасці, калі яшчэ не ўсталяваўся ўрачысты этыкет прыдворных паводзін: цар Давід, яшчэ нядаўна пастух, радуецца шчыра і па-прасцецку. Ёсць тут і заглыблены, сімвалічны сэнс. У тэалагічным плане вобраз цара Давіда, паводле хрысціянскай тэалогіі, сімвалізаваў будучага нябеснага цара Ісуса Хрыста з яго парадаксальным вучэннем пра духоўнае ўзвышэнне на шляхах зямнога самапрыніжэння.

Разам з тым гэты літаратурны сюжэт і адпаведная яму графічная кампазіцыя ў Скарынавым выданні з амбівалентным вобразам цара-скамароха свед-

рушыў ад сваіх шатроў, каб перайсці Іардан, і святары панеслі каўчэг запавету (Гаспода) перад народам, то як толькі тыя, хто нёс каўчэг, увайшлі ў Іардан, і ногі святароў, што неслі каўчэг, апусціліся ў воды Іардана, — Іардан жа выступае з берагоў ва ўсе дні жыва пшаніцы, — вада... спынілася і стала сцяною на даволі вялікай адлегласці». Тут — адна з нярэдка ў Бібліі сіметрычных падзей-сюжэтаў. Аналагічны чюд адбыўся раней, калі Майсей адступаў з Егіпта і падышоў да Чырвонага мора: «І накіраваў Майсей руку сваю ў бок мора, і гнаў Гаспод мора моцным усходнім ветрам цэлую ноч, і зрабіў мора сушою, і наступіліся воды. І пайшлі сыны Ізраілевы сярод мора па сушы: воды ж былі сцяною па правы і левы бок». (Выхад 14, 21-22).

Матыў цуду з воднай перашкодай (ракой, возерам, морам), якая расступаецца перад героем, вельмі папулярны ў еўрапейскім фальклоры, асабліва ў беларускіх чарадзейных казках. Альбо яшчэ вядома сюжэт, які пакінуў памятку пра сябе ў крылатай фразе «Іерыхонскія трубы». Пры наступленні на горад Іерыхон сцены гэтай крэпасці абваліліся ад крыкаў воінаў і трубных гукаў. Пазней той жа Ісус Навін «прыказаў» сонцу спыніць свой рух, каб яго воіны паспелі адпомсціць ворагам.

Гратэскава-карнавальны вобраз у сваім «чыстым» выглядзе ёсць у біблейскай легендзе пра волата Самсона, які перабіў тысячу сваіх ворагаў... аслінай сківіцай. Асёл у народнай казачкамічнай канцэпцыі жыцця — гэта, гаворачы тэрмінамі Міхаіла Бахціна, сімвал «матэрыяльна-цялеснага нізу», і ў даным эпізодзе асліная сківіца — кар-

ны — авераіскай (ад імя арабскага філосафа і ўрача XII стагоддзя Аверозса, або Ібн Рушды) версіі вучэння антычнага вучонага-энцыклапедыста Арыстотеля (384—322 гады да н.э.), паводле якой навука і рэлігія рознымі шляхамі вядуць чалавека да праўды. Гэтыя пуціны часта не супадаюць і нават не заўсёды перакрываюцца паміж сабой, бо неістотнае, з пункту погляду рэлігіі, можа быць важным у полі зроку навукі. Альбо наадварот: незразумелае і нелагічнае паводле навуковага метаду мае найвялікшы сэнс у святле боскага адкрыцця і рэлігійнага вопыту. Для сучаснага адукаванага верніка такое бачанне «зямнога» і «нябеснага» праўды зусім зразумелае і не выклікае асаблівых сумненняў. Але ў сярэднявечную эпоху, ды і пазней, падчас Рэнесансу, такая філасофія разглядалася артадаксальнымі скаластамі як вальнадумства, якое мяжуе з атэізмам.

Паводле сведчанню гісторыкаў філасофіі (Генадзь Грушавы і інш.), ёсць важкія аргументы на карысць таго, што беларускі асветнік развіваў традыцыйны рэнесансны вучоны і пісьменніцка-гуманістаў, заснавальнікаў еўрапейскай плыні вальнадумнага авераізму ў Падуанскім ўніверсітэце Піка дэла Мірандолы (1463—1494) і П. Пампанацы (1462—1525). Аднак заўважым: без іх радыкальных высноў, якія вялі ўрэшце рэшт да «секулярызацыі» свецкай культуры, да яе «разводу» з рэлігіяй. Ф. Скарына ўсё ж уяўляў хрысціянскую веру і навуковыя веды цэласна, бачыў у іх два бакі сус-

Заканчэнне. Пачатак у №№ 39, 40.

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

SALUD, «АЎРОРА»!

Драгічына, бацькі мужа — з Жабінкі, а сам ён нарадзіўся ў Аргенціне, дзе ў вялікае перасяленне народаў напярэдадні крывавай другой сусветнай знайшлі прыстанішча абедзьве сям'і.

Дык вось, цудоўна, што тады, знаходзячыся ў Мар дэль Плата, я памыляўся...

Будынак клуба ўжо гатовы, хоць работа яшчэ не завершана і будзе працягвацца. Вядома, вы маеце рацыю, яна нямае каштуе: ужо выдаткавана больш за 20 тысяч долараў. Збіралі сярод сваіх людзей, даваў хто колькі мог. Членаў клуба, тых, хто плаціць узносы, набралася семдзесят чалавек. Але ж неадвальнікаў заўжды аказваецца ў многа разоў болей.

Маем невялікі пакуль што хор, гурток па вивучэнню рускай мовы, які складаюць 20 чалавек. На сваёй мове, акрамя нашых бацькоў, многіх з якіх ужо няма на свеце, мала хто размаўляе. Але разумеюць усе і ўсё. Канешне, больш гаворым па-іспанску, часамі па-руску, — нібы ў апраўданне гаварыла Марыя Калішук. Ды якое там апраўданне, калі нават мы на бацькоўскай зямлі і нават у гэты спрыяльны для адраджэння час цураемся і грэбуем родным словам. Дык што казаць пра тых, хто жыве на чужыне столькі гадоў! Што казаць пра іх малодцаў пакаленне... На яго конт я

знайшоў у словах Марыі Сцяпанаўны даволі нечаканы пункт гледжання: — Прыходзіць у клуб і моладзь, але ж нашых дзіццей у сэнсе захавання беларускай культурнай спадчыны мы лічым «страчаным» пакаленнем. А ўжо ўнукаў — «набытым», яны — наша вялікая надзея.

Наколькі мне вядома, у вашым горадзе ніколі не было арганізаванага зямляцтва са статусам юрыдычнай асобы. Што ж цяпер змусіла, падтурхнула вас траціцца, ствараць таварыства ў глыбіні, за пяцьсот кіламетраў ад сталіцы і за семнаццаць тысяч ад Радзімы?

Галоўнай прычынай гасці назваў перабудову грамадскага жыцця ў СССР. Ужо адно тое, што савецкія грамадзяне, якіх многа і ў Аргенціне, цяпер атрымалі магчымасць без усялякай візы выязджаць у Савецкі Саюз, свабодна перамяшчацца па яго тэрыторыі, — вялікі здабытак. Людзі ладзяць старыя, набываюць новыя кантакты. Дэмакратызацыя, перамены на Радзіме, яе ўзрастаючы аўтарытэт яднаюць суайчыннікаў за мяжой, клічуць да сацыяльнай актыўнасці.

Сказаць, што мы гаварылі выключна аб высокім, узвышаным, патрыя-

тычным, не магу. Бо мала якая размова з зарубешнымі гасцямі абыходзіцца без таго, каб «абедзьве стараны» не спрабавалі ўважаць на вагах бытавой свядомасці трывіяльна зямное «ў вас» і «ў нас». Раней савецкіх людзей дзівіла, што ў наведвальнікаў з капіталістычнага Захаду з языка не сходзяць скаргі на падаткі, крызісы, вар'яцтва цэн. Сённяшнім часам ужо не дзівіцца... Сёння хто каго тут перагаворыць — пытанне дыскусійнае. Тым болей, што мае суразмоўнікі — і на вочныя сведкі падзей, з'яў і крытычнага эканамічнага становішча Айчыны. Яны наведвалі сваёю ў Брэстчыне, у Мінску, Маскве, Ленінградзе, збіраюцца ў Польшчу. Але высветлілася, што іх меркаванні з нашым пагадоўным скепсісам і адчаем не зусім супадаюць:

— Так, у вас — вялікі цяжкасці, — разважала гаспадыня сям'і Калішук. — Аднак нам іх няпроста зразумець. Усе крытыкуюць пустыя магазіны, дарагоўлю, а варта адчыніць халадзільнік — забіты прадуктамі. Дэфіцыт тавараў, талоны, а людзі кругом ходзяць лепш адзетыя, чым у нас. Цяжка зразумець і людскую псі-

халогію: жывуць пенсіянеры, у хаце ўсё зіхаціць, дываны, люстры. Пасядзі, адпачні... Не, мала. З апошніх сіл ідзе зарабляць...

— Часцяком мы чуем вашы спрэчкі аб прыватызцыі, замежных крэдытах. У нас ёсць такі вопыт, падобныя працэсы ідуць ужо ў Аргенціне. Напрыклад, дэнацыяналізацыя... І што? Уласнікам найперш становяцца замежныя ці змешаныя фірмы. Капітал, прыбытак ідзе ў іншаземныя рукі. А знешняя запазычанасць расце. І хто, замежны прадпрымальнік возьмецца выплачваць працэнты? Свой патрон? Не, радыва працоўны чалавек са свайго мазаля, вось хто, — абагуліў тэму гаспадар.

А яшчэ сужонства Калішукі папрасіла дапамагчы клубу «Аўрора» абсталюваць інтэр'ер рэчамі з беларускай тэматыкай: карцінамі, эстампамі, сувенірамі, нацыянальнымі строямі. І таварыства «Радзіма» аказвае гэтую дапамогу. Хоць яму, грамадскай арганізацыі, з пераходам да варункаў рынку і самафінансавання рабіць гэта будзе ўсё больш складана. На добры лад, дык патрэбны дбайны агульнадзяржаўны падыход да культурных, гуманітарных, эканамічных сувязей з замежнымі суайчыннікамі, які практыкуюць многія іншыя краіны і Захаду, і Усходу.

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

ОППОЗИЦИОННЫЕ ПАРТИИ

АНАРХИСТЫ В СССР

Феномен возрождения анархизма в нашей стране органически связан с противоречивой экономической и социально-политической ситуацией в стране. В первую очередь речь идет о разбалансированности экономического механизма, кризисе центральной и местной власти, идеологической пестроте различных общественных сил, возникшей с крушением «незыблемых» истин.

Анархизм имеет глубокие исторические корни в России. Его истоки относятся к первой половине XIX века. Среди «апостолов» учения двое знаменитых русских — Михаил Бакунин (1814—1876) и князь Петр Кропоткин (1842—1921). Главную цель анархизма они видели в том, чтобы освободить человека от насилия, давления какой бы то ни было власти: идеологической, политической, экономической.

Нынешний «ренессанс» анархизма в стране можно отнести к 1987 году. Тогда в Москве группой молодежи был создан историко-политический клуб «Община», а чуть позже на его базе начал издаваться одноименный журнал — одно из первых независимых изданий эпохи перестройки. Официально же Конфедерация анархо-синдикалистов (КАС) была основана 1 мая прошлого года.

Каковы же сегодня идейно-политические установки КАС? Анархия, считают ее сторонники, — это не хаос, а гармоничное общество свободных личностей, которое отвергает административно-командный нажим и диктат центра, противопоставляя ему идеи децентрализации и федерализма, при которых вся власть сосредоточена на нижних социальных этапах. Программа неанархистов включает передачу средств производства в собственность трудовых коллективов, образование независимых профсоюзов и создание такой федерации Советов народных депутатов, которая исключала бы возможность захвата власти той или иной партией или даже коалицией партий.

Конфедерация анархо-синдикалистов считает, что решение жизненно важных проблем общества возможно лишь на пути демилитаризации, перехода от технократического к экологическому сознанию, образования свободных федераций трудовых коллективов и областей. Уже сейчас необходимо ликвидировать министерства, заменив их хозрасчетными банками информации.

Конфедерация не признает партийной дисциплины, не имеет руководящих центральных органов и является открытой в информационном отношении организацией, объединяющей единомышленников. На сегодняшний день в нее входят группы и организации в 32 горо-

дах страны, которые действуют самостоятельно и автономно.

В марте этого года состоялся второй, чрезвычайный съезд КАС, в котором приняли участие две другие крупные анархистские организации: Анархо-синдикалисты свободной ассоциации (АССА) и Анархо-коммунистический революционный союз (АКРС). АССА действует в Ленинграде, Саратове, Казани и издает свою газету «Новый свет». Ее знамя — традиционный череп на черном фоне. На этом съезде Анархо-синдикалисты свободной ассоциации, придерживающиеся либеральных взглядов, выступили против включения в программу КАС слова «социализм», за признание права на частную собственность и за существование политических партий, что не соответствует курсу КАС. Лидер АССА Петр Рауш внес также предложение о трансформации Конфедерации анархо-синдикалистов в Конфедерацию анархических союзов. Однако эти идеи поддержки не получили, что привело к выходу АССА из Конфедерации.

Что же касается АКРС, то он остается коллективным членом КАС. Союз признает лишь крайне ограниченную частную собственность, выступает за создание свободных профсоюзов, которые должны заменить Советы народных депутатов.

В отличие от своих идейных предшественников, неанархисты не призывают к революционному разрушению. «В своей деятельности», — отмечал представитель московской организации КАС П. Рябов, — мы категорически отвергаем насильственные методы, внимательно изучаем тактику гандизма (акции гражданского неповиновения, ненасильственной борьбы). Выступая приверженцами безгосударственного социализма, мы полностью поддерживаем слова Михаила Бакунина: «Свобода без социализма — это привилегия и несправедливость! Социализм без свободы — это рабство и скотство!»

Конечно, говорить сегодня о сколько-нибудь значительном влиянии анархистов на общественное сознание советского общества было бы ошибкой. Это, в частности, показали выборы в Моссовет, на которых лидер КАС Андрей Исаев потерпел поражение. Да и в дальнейшем, думается, им уготована, скорее, роль статистов на политической арене — в силу архаичности идеологического багажа и отсутствия единства. Тем не менее демократическое общество обязано принимать и изучать любые конструктивные идеи, генерируемые общественными движениями и оппозиционными партиями. И не так важно, какому богу молятся их авторы.

Виктор БАШКИН.

...А где-то около тихой реки домик отцовский стоит.
Фото В. ЧУМАКОВА.

ПРОШЛОЕ И НАСТОЯЩЕЕ

СТРАНА,
КОТОРОЙ НЕТ НА КАРТЕ

Инкеринмаа — называлась эта земля в древности («инкере» — самоназвание ижорской народности, издавна обитавшей на берегах Невы). Финские племена живут здесь более двух тысячелетий. В раннем средневековье это были корелла, водь, ижора... Все они мирно уживались со славянами в многонациональной Новгородской феодальной республике и внесли свой вклад в историю и культуру Древней Руси.

В 1617 году России пришлось подписать тяжелейший Столбовский мир со шведами, по которому к ним отошли юг Карельского перешейка, южные берега Ладожского озера, реки Невы и Финского залива. Швеция образовала здесь провинцию Ингерманланд и стала насаждать лютеранство. Кроме того, она всячески поощряла переселение сюда крестьян из Финляндии.

Когда Петром I была начата Северная война за возврат российского побережья Балтики, финны-лютеране составляли здесь уже три четверти населения. Как считает доцент Ленинградского университета, историк В. Кокко, именно здесь, в Ингерманландии, на основе оригинального этнического субстрата родился народ — ингерманландские финны. В середине XIX века, когда распространились народные школы и оформилась церковь, завершилась их национальная консолидация. Сам Кокко по происхождению финн-ингерманландец, является секретарем созданного в прошлом году добровольного общества «Инкерин лиитто» («Ингерманландский союз»).

— После установления Советской власти, — рассказывает В. Кокко, — начался бурный расцвет национальной культуры и самобытности моего народа. К середине 30-х годов действовали 253 национальные школы, два педучилища и сельскохозяйственный техникум, где преподавание также велось на финском языке. В Ленинградском университете, педагогическом институте, Коммунистическом университете национальных меньшинств Запада существовали финские отделения. В Ленинграде было национальное издательство, выходило 10 периодических изданий на моем родном языке. В городе и области работали национальные клубы. Был даже национальный район —

Куйвазовский (ныне Токсовский).

Сталинские репрессии, преследования целых народов, направленные на подавление национальной самобытности, не обошли финнов-ингерманландцев. Народ пережил три депортации. В период коллективизации, когда трудолюбивые и землечерпные финские крестьяне были объявлены кулаками и сосланы на Соловки, в Хибины и на строительство Беломоро-Балтийского канала, когда начались гонения на церковь и финскую культуру. Затем в 1937—1938 годах, когда были насильно выселены все жители из приграничных с Финляндией областей (а процентов на восемьдесят это были финны) и была уничтожена практически вся финская интеллигенция. Третья волна депортаций и репрессий длилась более 10 лет. Весной 1942 года всех финнов вывезли из кольца ленинградской блокады в Сибирь, а в 1943 году финляндские и германские власти с оккупированной последними территории вывезли также всех (63 тысячи) в Финляндию. По условиям перемирия с Финляндией в 1944 году финны возвращались в СССР, но под Ленинград им вернуться не разрешили.

— Мой народ и его культура, — продолжает В. Кокко, — рассеялись на огромном пространстве от Колымы до Финляндии. На сегодня наше положение в Ленинградской области тревожное, и если сейчас не принять кардинальных мер, то через 30—40 лет культура ингерманландцев будет утрачена безвозвратно. Цель нашего добровольного общества «Инкерин лиитто» — возрождение национальной самобытности ингерманландских финнов. Кое-что уже сделано и делается. В восьми школах Всеволожского и Гатчинского районов области введено факультативное преподавание финского языка. В обществе действуют кружки по изучению языка для взрослых. Мы стараемся записать и сберечь фольклор, который сохранила народная память. Установили связи с ингерманландскими организациями в Эстонии, Карелии, Швеции и Финляндии и, конечно, будем, насколько это возможно, всячески помогать ингерманландцам, живущим в Сибири, Центральной России и Карелии, если они захотят вернуться на родину своих предков.

Ирина ГОЛОВКИНА.

ЗНАМЕНАТЕЛЬНЫЕ ДАТЫ

КАКИМ БУДЕТ

КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТР УЛУГБЕКА?

Ответ на этот вопрос должен дать международный конкурс архитекторов, итоги которого планируется подвести осенью 1991 года. Победитель конкурса ждет награда — 100 тысяч долларов из международного фонда Ага-Хана. Этот фонд со штаб-квартирой в Женеве и отделениями во многих странах поддержал идею городских властей Самарканды, Союза архитекторов СССР и Узбекистана создать в этом древнем городе культурный центр к 600-летию Улугбека.

Юбилей Мухамада Тарагая Улугбека, великого ученого астронома Востока, будет отмечаться по решению ЮНЕСКО в 1994 году. Внук знаменитого астронома Тимура (Тамерлана), Улугбек правил Самаркандом в 1409—1449 годах. При нем достигли расцвета наука, культура и искусство. Улугбек построил обсерваторию, которая была снабжена лучшими для того времени инструментами. Сохранившиеся до наших дней остатки обсерватории дали возможность установить, что это было огромное трехэтажное здание цилиндрической формы, середину которого занимал секстант. Выдающийся европейский астроном Лаплас

назвал Улугбека величайшим в истории астрономии наблюдателем. Его труд «Новые астрономические таблицы» считается лучшим в средневековой восточной астрономии.

В Самарканде чтут память своего великого земляка. В городе создан мемориальный музей Улугбека. Отреставрированы памятники, связанные с его именем. Проведены работы по консервации и реставрации грандиозной соборной мечети Биби-Ханым, строительство которой было начато при Тимуре и завершено Улугбеком.

Будут изданы на узбекском и русском языках труды ученого, опубликованы книги о нем советских и зарубежных авторов. Кинематографисты намерены создать художественный фильм о жизни и деятельности знаменитого самаркандца. В столице Узбекистана Ташкенте будет установлен памятник Улугбеку.

Культурный центр, по словам председателя Союза архитекторов Узбекистана Т. Кадыровой, должен стать связующим звеном между прошлым и настоящим. Его планируют разместить между современной административной частью Самарканды и площадью Регистан, где за несколько десятилетий восста-

новлено три медресе: Шир-Дор, Улугбека, Тилля-Кари. Согласно предварительному плану здесь будет музей, библиотека древних рукописей, школа народного творчества и школа для одаренных детей, культовые здания, спортивные и зрелищные сооружения. Космонавт генерал-майор В. Джанибеков, родившийся в Узбекистане и избранный депутатом Верховного Совета Узбекской ССР, намерен добиваться создания в Самарканде центра детско-юношеского технического творчества имени Улугбека. Туда будут приниматься школьники, имеющие склонности к математике, физике, биологии, химии, астрономии.

Создание культурного центра имени Улугбека, как надеются городские власти, даст новый импульс в поисках лучших вариантов застройки древнего города, позволит использовать международный опыт в улучшении его инфраструктуры. Самаркандцы заинтересованы также в организации совместных с иностранными фирмами предприятий, чтобы ускорить решение накопившихся социально-экономических проблем.

Владимир МИЖИРИЦКИЙ,
(ИАН).

АЖЫЛІ СТАРОНКІ «ПОЛАЦКАГА СШЫТКА»

Упершыню за 16 год свайго існавання Дзяржаўны фальклорна-харэаграфічны ансамбль «Харошкі» паказаў мінчанам не канцэртную праграму, а самабытны танцавальны спектакль «Па старонках «Полацкага сшытка».

...Размытыя абрысы замка. Нібыта на

старажытнай гравюры, застылі ў розных позах яго насельнікі. Але вось зачукаў рог, абвешчваючы аб пачатку ўрачыстасці, і прывідныя цені сталі ажываць, становіцца рэальнымі. Іх рухі грацыёзныя і велічныя... Так убачыла адну са старо-нак славутага «Полацкага сшытка», вер-

нутага нам з глыбінь ваякоў беларускім вучоным А. Мальдзісам, галоўны балетмайстар «Харошак», народная артыстка БССР Валянціна Гаявая. Не толькі ўбачыла і стварыла лібрэта, але і ўвасобіла ў яркія, харэаграфічныя вобразы. У харэаграфіі спектакля беражліва за-

хаваны народныя традыцыі, абрадавы і сюжэтны танец розных слаёў насельніцтва, якое жыло на зямлях цяперашняй Беларусі.
НА ЗДЫМКАХ: фрагменты музычна-харэаграфічнай кампазіцыі «Па старонках «Полацкага сшытка».

НАМ ЗАСТАЛАСЯ СПАДЧЫНА

РЭЛІКВІЯ ДУХОЎНАЙ КУЛЬТУРЫ

Культура кожнага народа непарыўна звязана з кнігай. Кніга — не толькі памяць, розум, і вопыт чалавецтва, але і неацэнны помнік духоўнай культуры народа, яго гістарычная і матэрыяльная каштоўнасць. Над стварэннем кнігі нястомна працавалі многія таленавітыя майстры слова.

Асаблівую папулярнасць прынесла свету Біблія — зборнік так званых кніг іўдзейскай і хрысціянскай рэлігій. Гэты старажытны пісьмовы помнік быў складзены ў далёкія ад нас часы, да яго звярталіся і звяртаюцца людзі ўсіх веравызнанняў, маёмасных класаў і ўзростаў. У розных краінах свету здаўна папулярныя кнігі свяшчэннага пісьма, на якіх выхоўвалася не адно пакаленне цывілізаванага грамадства, нягледзячы на тое, што ў розныя часы ў іх былі не толькі паклоннікі, але і ворагі. Кнігі гэтага зместу сталі вядомыя на ўсходняй славяншчыне з глыбокай старажытнасці, у Беларусі яны культываваліся з часоў Кіеўскай Русі. Свайго кульмінацыйнага пункту на беларускіх землях Біблія дасягнула ў скарынаўскую эпоху, калі Скарына ажыццявіў не толькі выданне, але і спробы перакладу яе на беларускую мову.

Год юбілею Францыска Скарыны, выдатнага беларускага вучонага і першадрукара, супаў з Міжнароднай навуковай царкоўнай канферэнцыяй «Славянская Біблія — яе гісторыя і пытанні вывучэння», што адбылася 19—23 чэрвеня ў Маскве. У яе рабоце прынялі ўдзел звыш 100 вучоных-багасловаў, хрысціянскіх свяшчэннаслужыцеляў і філолагаў-славістаў з Еўропы, Амерыкі і нашай краіны. Ініцыятарам і арганізатарам канферэнцыі быў Маскоўскі Патрыярхат. Яе работа праходзіла ў аддзеле Знешніх царкоўных зносін, што размяшчаецца на тэрыторыі Свята-Данілава манастыра.

На канферэнцыі можна было ўбачыць многіх вядомых багасловаў з розных краін, якія прапаведуюць своеасаблівую філасофію — ідэю бажства, супольнасць царкоўных навук і ўзаемасувязь паміж імі, светам і чалавекам, вывучаюць тэарэтычныя дысцыпліны, гістарычныя, практычныя, царкоўнае права і інш.

Пасля набожнай літургіі ў Троіцкім саборы Свята-Данілава манастыра канферэнцыю ўступным словам адкрыў архіепіскап Смаленскі і Калінінградскі Кірыла. Праграма канферэнцыі, разлічаная на пляч дзён, была насычана дакладамі і паведамленнямі розных аўтараў, прадстаўнікоў дэлегацый з Балгарыі, Югаславіі, Польшчы, Румыніі, Італіі, Францыі, ФРГ, Аўстрыі, Бельгіі, Швецыі, Грэцыі, ЗША і Палесціны. Філолагаў-славістаў з нашай краіны прадстаўлялі Акадэмія навук СССР, Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя М. Ламаносава, Ленінградскі дзяржаўны ўніверсітэт, навуковыя супрацоўнікі і абласных бібліятэк, архіваў і музеяў. Аўтар гэтага артыкула быў пасланцом Беларусі.

Канферэнцыя праходзіла не толькі як сутычка розумаў і сутыкненне поглядаў, ідэй і думак, але як узор высокага прафесіяналізму людзей рознага грамадскага становішча, якія ў свабоднай расказанай абстаноўцы паказвалі свой навуковы патэнцыял.

Дасканалае вывучэнне славянскай Бібліі і параўнанне яе з іншымі сумежнымі крыніцамі канфесіянальнай літаратуры дало магчымасць гасцям канферэнцыі зразумець, што гэта кніга адкрыла шмат няведаных старонак духоўнай культуры чалавека, з'яўляецца ўзорам не толькі рэлігійнай, але і навуковай літаратуры. З трыбуны канферэнцыі, у кулуарах, у час адпачынку гаварылася, што маральныя прынцыпы чалавека — гэта магутны сродак, які дазваляе пераадолець людскую раз'яднанасць, духоўную адчужанасць. Яны закліканы згуртаваць людзей розных кантэнтаў, кансалідаваць намаганні іх для шчаслівага сёння і перспектывага заўтра.

У адпаведнасці з тым, што царква ў нас паступова, але няўхільна атрымлівае магчымасці ўдзельнічаць у грамадскім жыцці, багасловы ўносілі вялікі ўклад у захаванне помнікаў і твораў канфесіянальнай літаратуры: рэстаўруюць архітэктурныя збудаванні, старадаўнія рукапісы і старадрукі, выдаюць і перавыдаюць іх на аснове першакрыніц з улікам наяўных варыянтных рэдакцый. Гэта дае магчымасць філолагам-сла-

вістам даследаваць тэксты на строга навуковай аснове.

Канферэнцыя праходзіла ў знамянальны час, калі савецкая і сусветная грамадскасць святкавала 500-годдзе з дня нараджэння Скарыны. На канферэнцыю я прыехаў з Варшавы, дзе таксама прайшла Міжнародная канферэнцыя ў гонар скарынаўскага юбілею і дзе я выступіў з дакладам «Далёкія і блізкія галасы пра вялікага сына беларускага народа». Міжнародная навуковая царкоўная канферэнцыя была рэдкім аналагам у маім навуковым жыцці: тут сустрэліся прадстаўнікі розных кантэнтаў, якія ўвасабляюць хрысціянскае веравызнанне, для абмеркавання гісторыі і пытанняў вывучэння славянскай Бібліі. На трыбуне царкоўнай канферэнцыі я выступіў з дакладам «Узаемадзеянне Бібліі Скарыны з царкоўна-славянскім і чэшскім перакладамі». І калі я ў заключэнне паведаміў прысутным, што скарынаўскі летапіс прайшоў праз стагоддзі, вытрымаў выпрабаванне часам і дажыў да нашых дзён, што ў Беларусі вывучаюцца магчымасці перакладу Бібліі з царкоўнаславянскай мовы на беларускую і што, нарэшце, у нас перавыдаецца скарынаўская Біблія, то не было адбою ад гасцей з просьбай даслаць ім новае выданне гэтага твора.

На гэтым не спынілася размова пра скарынаўскі летапіс. У праграме канферэнцыі быў яшчэ даклад Ленінградскага архімандрыта Аўгусціна (Нікіціна) «Францыск Скарына і пражская Біблія», з якога вынікала, што твор унёс вялікі ўклад у скарбніцу сусветнай культуры. Аб гэтым сведчаць і рашэнні XVI сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА, дзе зацверджаны праект «Славянская культура», у якім прадугледжана далейшае вывучэнне старажытнай славянскай культуры і выданне на асноўных еўрапейскіх мовах серыі «Вялікія дзеянні славянскай культуры», куды ўключаны і Скарына.

Яшчэ больш уразіў мяне і прысутных на канферэнцыі даклад загадчыка Славянскага аддзела бібліятэкі Гарвардскага каледжа пры Гарвардскім універсітэце амерыканскага доктара Хью М. Олмстэда «Біблейскія тэксты ў рукапісах Максі-

ма Грэка», у якім паведамлялася пра ролі духоўнага дзеяча і пісьменніка XVI стагоддзя Максіма Грэка як першага асветніка рускіх, яго літаратурна-пісьмовую спадчыну, тыпы тэкстаў і перакладаў. Дакладчык звярнуў увагу на змест цытатаў з тэкстаў свяшчэннага пісьання і зрабіў нечаканы вывад: паасобныя ўрыўкі Максім Грэк узяў з Бібліі Скарыны. Гэта дало падставу дакладчыку заключыць, што скарынаўскія старадрукі яшчэ пры жыцці Скарыны карысталіся папулярнасцю і попытам у Маскве. Такое, па словах Хью М. Олмстэда, «маленькае навуковае адкрыццё» стала магчымым дзякуючы нашаму двухтомнаму «Слоўніку мовы Скарыны», на старонках якога дакладчык выявіў тэкстуальна-моўнае супадзенне некаторых урыўкаў скарынаўскай Бібліі і ў тэкстах свяшчэннага пісьання Максіма Грэка.

Цікавай і разнастайнай была культурная праграма для ўдзельнікаў канферэнцыі. Гасцей чакалі сталічныя тэатры, музеі, выстаўкі, бібліятэкі і архівы, царкоўна-манастырскія саборы і іншыя помнікі архітэктуры. І, нарэшце, асноўная падзея культурнай праграмы праходзіла ў Загорску (былым Сергіевым пасадзе) — сэрцы рускай праваслаўнай царквы. Гэта адзін са старажытных рускіх гарадоў, размешчаны ў 70 кіламетрах ад Масквы. Тут захаваўся Троіца-Сергіева лаўра, дзе з 1920 года паводле дэкрэта У. І. Леніна размяшчаецца Загорскі дзяржаўны гісторыка-мастацкі музей, які з 1940 года стаў запаведнікам. На яго тэрыторыі знаходзіцца Троіца-Сергіевы манастыр, Троіцкі сабор з унікальным іканастасам, пяцікупальны Успенскі сабор, трапезная, царскі палац «Чартогаў», часоўня, званіца 87 метраў у вышыню.

Гаспадарам і гасцям канферэнцыі была прадастаўлена магчымасць наведаць Загорскую духоўную Акадэмію, пазнаёміцца з вучэбнымі аўдыторыямі і археалагічным музеем, з умовамі вучобы, быту і адпачынку студэнтаў.

Удзельнікі канферэнцыі выказалі гатоўнасць працаваць разам на ніве духоўнай культуры, збліжэння славянскіх і неславянскіх народаў незалежна ад іх палітычных і рэлігійных перакананняў. Гэта яшчэ адзін заканамерны крок да выжывання чалавецтва, захавання справядлівасці і міру на зямлі.

Уладзімір АНІЧЭНКА,
доктар філалагічных навук.

НЕ ГОРШ,
ЧЫМ У СТАЛІЦЫ

Ні ў райцэнтры, ні ў бліжэйшым буйным горадзе Палесся — Пінску вы не знойдзеце відэасалона, падобнага на той, які адкрыты пры культурна-спартыўным цэнтры калгаса «Дружба» Іванаўскага раёна.

Моладзь глядзіць тут самыя новыя кінакарціны, зможам змястоўна праводзіць у салоне вечары. Намячаюцца і тэматычныя кінавечары для калгаснікаў старога веку.

Не пашкадавала праўленне гаспадаркі сродкаў на набыццё шасці манітораў і двух відэамагнітафонаў. Купілі відэакамеры, асвятляльную і гукаапаратуру — з іх дапамогай можна будзе «напісаць» гісторыю роднага калгаса.

СЯРОД КНІГ

«І ўспомнім былія паходы» — такую назву мае кніга выбранага паэзіі, якая выдаўна пабачыла свет у выдавецтве «Мастацкая літаратура». Тут змешчаны вершы паэтаў розных нацыянальнасцей, якія прымалі ўдзел у абароне ці вызваленні Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Размову з чытачом вядуць 120 паэтаў. Некаторыя з іх загінулі на тэрыторыі нашай рэспублікі.

Загінулі ў Беларусі літовец Віктарас Валайдзіс і чуваш Іван Віктараў, маршэц Мансул Гаяз і грузін Мірза Гелавані, узбек Султан Джурра і ўдмурт Піліп Кедрэў. Рознае месца займаюць яны ў сваіх нацыянальных літаратурах. Розная ступень таленту вызначае творчасць кожнага з іх. А для Беларусі, для беларускага народа сыны розных народаў, прадстаўнікі розных літаратур, якія палажылі свае галовы ў Дняпры і пад Мінскам, у Ігліве і ля Бабруйска, аднолькава дарагія, аднолькава блізкія.

Прачуліся, адзначаныя высокім майстэрствам радні прысвяціў Беларусі рускі паэт Юрый Чарноў.

«І ўспомнім былія паходы» — своеасаблівая анталогія, складзеная Міхасею Няхам. Гэты зборнік вядзённы асабліва цяпер, калі сярод першых клопатаў нашай краіны — складанасці міжнародных зносін.

НАШЫ ЗА МЯЖОЙ

«РАБОТЫ ХАПАЕ»

Наш зямляк, алімпійскі чэмпіён па боксу, віцэчэмпіён Вячаслаў ЯНОЎСКІ вырашыў стаць прафесіянальным баксёрам і цяпер жыве ў Токію. Журналіст В. ФІЛІПЧЫК гутарыць са славутым спартсменам.

— I вось, пытанне першае. Як жывецца Яноўскаму на прафесіянальным рынку?

— На мой погляд, прафесіянальны спорт — гэта поўная аддача самога чалавека выбранай справе, асабліва наш від спорту. Прыходзіцца перастройваць свой арганізм на большыя нагрукі. Тут нельга расслабляцца ні на мінуту, бо на рынку выходзіць такі ж моцны чалавек, і тут правяраюцца твае адносіны да справы.

— Прабачце за меркантильнасць, а як аплатаецца ваша праца?

— Я ніколі не ставіў на першае месца заробтак, спачатку заўсёды была работа. Пасля перамогі на Алімпійскіх гульнях мне было прыемна, калі віншавалі не толькі блізкія і сябры, але і зусім незнамыя людзі. Галоўнае, каб не закружылася галава ад віншаванняў. І грошай.

— Складваецца такое ўражанне, што ў вас няма праблем?

— Праблем заўсёды хапае, але гэта не самае страшнае. Важна, што я з імі спраўляюся.

— Напэўна, дапамагае сям'я?

— Так. Нас чацвёра: я, жонка Галіна і два сыны — Сяргей і Жэня. Я заўсёды вельмі моцна сумаваў без іх, але цяпер мы ўсе разам, і я магу спакойна трэніравацца.

— Хацелі б вы з жонкай, каб вашы дзеці сталі, скажам, баксёрамі?

— Хачу бачыць сваіх дзяцей проста добрымі людзьмі. Ну а калі пашанцуе ў спорце, хоць і цяжкі характару, то, вядома, пажадаю ім удачы.

— Як складваліся вашы першыя паядынкі?

— Першы бой на прафесіянальным рынку — гэта, можна сказаць, нешта новае, хаця і не зусім. Бокс аматарскі і прафесіянальны амаль адно і тое ж. Але ў прафесіянальным больш раўндаў, іх 12 у адным баі. І я павінен падвесці сябе да вышэйшай кропкі спартыўнай формы на гэты канкрэтны бой. У аматарскім жа настройваўся на доўгі турнір. Другое — у прафесіянальным боксе я загадаў ведаць сваё саперніка, вывучаю яго стыль і рытм, да сустрэчы менавіта з ім.

Свой першы бой выйграў на каўчэме ў чацвёртым раўндзе. Як гавораць, цяжкі толькі пачатак. У другім адолеў карэйца па ачках. Мы баксіравалі шэсць раўндаў. У трэцім паядынку атрымаў перамогу над паўднёвакарэйскім баксёрам. Перамогі ў чацвёртым — бразільскага атлета. Цяпер рыхтуюся да пятага выхаду. Раніцай бег — 10—12 кіламетраў, 40 мінут працы на дарозе, 30 мінут «пампавання» і вярчэння трэніроўка — тры гадзіны. Так што працы хапае.

Японія — краіна цікавая, са своеасаблівай культурай, але ўсё ж вельмі сумую па дому. Карыстаючыся нагодай, перадаю прывітанне ўсім сябрам, сваім балельшчыкам.

ПАД ВЕТРАЖАМІ СЯБРОЎСТВА

Запрашэнне прыйшло з англійскага горада Брунел. Групе беларускіх яхтсменаў — студэнтаў БДУ імя У. І. Леніна, Беларускага політэхнічнага, тэхналагічнага інстытутаў, інстытута фізкультуры прапанавалі прыняць удзел у спартыўнай праграме «Галоснасць і спорт». Ініцыятарамі сустрэчы сталі Расел Флемінг, старшы інструктар Карарскай асацыяцыі яхтсменнага спорту, і маладзёжны цэнтр пры Брытанскім саваце. Студэнці па руску спорт Вялікабрытаніі. Які ён? Чым адрозніваецца ад нашага? Якія ўмовы для заняткаў яхтам? Адказаць на гэтыя пытанні беларускім яхтсменам дапамаглі гонкі, праведзеныя яхт-клубам «Датчэт», сувязі з брунелскімі студэнтамі, сустрэчы за круглым сталом і сумесныя спартыўныя мерапрыемствы. Саветскім студэнтам было цікава даведацца, што пры буйных універсітэтах Вялікабрытаніі існуюць па руску студэнцкія клубы. Каб стаць членам клуба, неабходна ўнесці першы ўзнос — трыццаць фунтаў. Гэта палавіна кошту добраахвотнага члена, і таму, хто ўступае, даводзіцца выбіраць. Аб'ядноўваючыся ў спартыўныя клубы, англійскім студэнтам лягчэй арандаваць яхт-клубы і судны для трэніровак. Застаецца дадаць, што ў Англіі адна яхта прыпадае на сорак душ насельніцтва. А ў нас! На жаль, на многія многія тысячы... НА ЗДЫМКАХ: «Лазер-рэгата» на дыстанцыі; удзельнікам сустрэчы была дадана магчымасць наведаць славуты музей мадам Цюсо. Фота Я. БЫКОУСКАГА

ВЫКОНВАЕМ ВАШЫ ПРОСЬБЫ

ЯНЫ БЫЛІ ПЕРШЫМІ

Паважаная рэдакцыя! Мне не пашчасціла выйсці ў вялікі спорт. Перашкодзіла хвароба. Але заўжды з пільнай увагай і хваляваннем сачу за выступленнем беларускіх спартсменаў, маіх землякоў. Парывагаў аддаю гімнастыцы, бо некалі сама спрабавала сябе менавіта ў гэтым відзе спорту. Пачынала ў гады, калі ярка гарэлі «зоркі» Алены Валчэцкай, пазней — Тамары Лазак-

віч. Яны былі ў той час маімі кумірамі. На жаль, гэтыя спартсменкі хутка закончылі свае выступленні. Аб іх мне нічога не вядома. Ці не маглі б вы хоць што-небудзь расказаць аб славутых беларускіх гімнастках! Буду вельмі ўдзячна атрымаць звесткі праз вашу газету. З павагай ЗША. І. ДЗЯНІСКЕВІЧ.

У пачатку шасцідзясятых гадоў на сусветным гімнастычным памосце непаздзельна ўладарыла каманда саветскага спартсмена. Ды і ў асабістым заліку з Ларысай Латынінай, Палінай Астахавай, Тамарай Люхінай... магла ў нейкай ступені канкуруваць на спаборніцтвах толькі, можа, чэшка Вера Часлаўска.

І ў гэты ж час пайшоў слых, што ў Гродне падростае вельмі таленавітая дзяўчынка з задаткамі вялікай гімнасткі. Размова ішла аб Алене Валчэцкай.

Першым здольнасці дзяўчыны заўважыў выкладчык фізкультуры сярэдняй школы № 8 Гродна Мікалай Трацяк яшчэ дзесяць у пятым класе. Але тут, як кажуць, быў не яго профіль. І таму Мікалай Фёдаравіч параіў Аленцы звярнуцца да трэнера па гімнастыцы Рэнальда Кныша.

Неяк Рэнальд Іванавіч даваў інтэрв'ю газеце «Правда». І там ёсць такія словы:

— Няхай вам не здасца дзіўным, але сваёй вучаніцай з вялікай літары я лічу не Корбут, а Валчэцкую. Яна апярэдзіла гімнастыку на некалькі гадоў. У яе праграме было многа навізнаў. Больш, чым потым у Корбут. Але тады быў іншы стыль, іншыя адносіны да гімнастыкі. Пераважаў кансерватызм. Вось ёй (А. Валчэцкай.— Я. І.) і не далі ходу...»

Што яшчэ не дагаварыў трэнер? Тое, што з Вольгай Корбут працаваць было яму вельмі складана: спартсменка была непрадказальнай — то блукача выступіць на спаборніцтвах, то сарвецца на простым элеменце, то раптам адмовіцца выконваць на трэніроўцы ўстаноўку трэнера. Адным словам, хапала ў Вольгі капрызаў.

Іншая справа — Алена. Да трэніровак ставілася вельмі старанна. Кожны элемент адпрацоўвала з поўнай сур'ёзнасцю. Яна і Рэнальд Іванавіч сталі нібы адным цэлым. Ці не таму поспех прыйшоў не раптам, а пасля напружаных трэніровак. Не заўжды суддзі на спаборніцтвах выстаўлялі Валчэцкай высокія балы: новыя, вельмі складаныя элементы не адразу прыжыліся ў гімнастыцы. Вось тут і той кансерватызм, аб якім казаў Р. Кныш. Але хутка аб здольнай спартсменцы загаварылі ўсе. Хаця з-за прадурзятасці трэнеры зборнай не спяшаліся ўключыць Алену ў зборную краіны.

— У той час, — успамінаў некалі выдатны беларускі гімнаст Мікалай Мілігула, — трапіць у зборную СССР было значна цяжэй, чым у касманаўты. Босы ад спорту стараліся не заўважаць дараванні з перыферыі. Гродна ж тады якраз і адносілі да перыферыі.

Спаборніцтва за спаборніцтвамі. На памостах Францыі і Польшчы, Швецыі і Балгарыі... Напярэдадні Алімпійскіх гульняў у Токію Алена рыхтавалася да апошніх адборачных спаборніцтваў, якія павінны былі адбыцца ў Маскве. І трэнер, і спартсменка добра разумелі, што гэта апошні шанец трапіць у зборную. Не будзем спыняцца ад эпизодаў тых спаборніцтваў. Адзначым толькі, што многія «зоркі» не вытрымалі барацьбы з гэтай спартсменкай з Беларусі. У складзе зборнай краіны на Гульнях Алена першай сярод беларускіх гімнастак заваявала вышэйшую ўзнагароду — залаты медаль. У мнагабор'і ж выступіла не вельмі ўдала: восьмае месца.

— Як тады не хапала майго трэнера. Маральная падтрымка Рэнальда Іванавіча дапамагла б заняць больш высокае месца. Толькі аб ім забылі. У Токію Р. Кныш паехаў турыстам. Хутка забылі і саму Алену. Праз год пасля Алімпіады Валчэцкая стала чэмпіёнкай СССР. Трэнер і спартсменка намячалі новыя планы. І раптам — крушэнне надзей: на спаборніцтвах зламала нагу. Так закончылася спартыўная кар'ера выдатнай беларускай гімнасткі. Усім саветскім алімпійскім чэмпіёнам прысвоена званне «Заслужаны майстар спорту СССР». Алена ж проста — «Майстар спорту СССР». Хіба ж гэта справядліва?.. Зараз яна працуе трэнерам у Гродзенскім тэхнікуме фізкультуры. Яшчэ ў зеніце славы была Алена Валчэцкая, а ў Беларусі падрасці новыя таленты. Цяпер ужо прыйшоў час трэнера з Віцебска Вікенція Дзмітрыева. «Цвёрдым» кандыдатам на паяздку ў Мехіка на Алімпійскія гульні стала Ларыса Петрык.

сменка прывезла з ФРГ адзін залаты, адзін сярэбраны і два бронзавыя медалі.

Імклівы ўзлёт да спартыўнай славы і... канец. Раптам яе, яшчэ такую маладую, мы больш не ўбачылі на гімнастычным памосце. Што здарылася? Вось як тлумачыць сама Лазаківіч: — На мне ж, як гаворыцца, няма жывога месца: ногі, пазваночнік, другое, трэцяе... Усё не на месцы, усё пашкоджана. З вялікага спорту мала выходзіць здаровым.

Далейшы лёс вядомай спартсменкі склаўся няўдала. Яна не знайшла сабе добрага занятку.

І нібы папрок трэнерам, спартыўнаму кіраўніцтву краіны прагучалі яе словы, якія яна сказала аднаму са спартыўных журналістаў:

— Спартсмены мала прыставаны да жыцця. Не прыставіліся самі займацца сваімі праблемамі, іх трэба накіроўваць. Ад нас жа цяпер проста адмахваюцца: няма калі, пачкайце, не да вас. Спачатку ўсё возьмуць, а потым зусім забудуць. Хіба можна пражыць на 30 рублёў, якія я атрымліваю па інваліднасці.

На жаль, прыклад з Лазаківіч у нашай краіне тыповы. Многія вядомыя спартсмены абдзелены і ўвагай, і дабрачыннасцю.

Яўген ІВАНОЎ.

РЕДАКЦИОННЫЙ КАЛЕГИЯ

НАШ АДРАС: 220600, МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.